

MÁSODLAGOS JOGFORRÁSOK AZ EURÓPAI UNIÓ JOGÁBAN

BEVEZETÉS

Általános jellemzők

Származtatott (kodifikációs) jogforrások

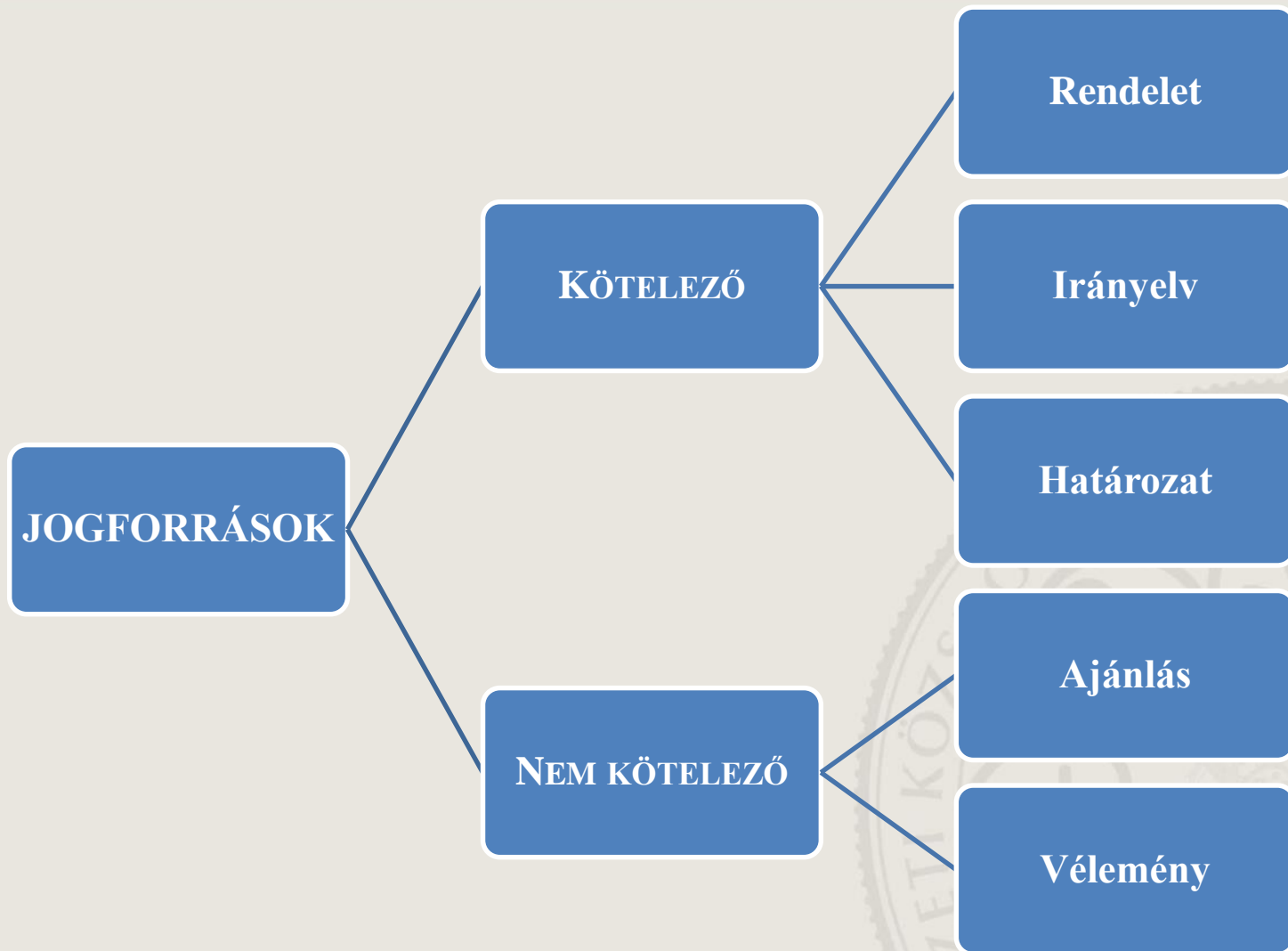
E jogforrások az **alapszerződéseken** alapulnak

1. kizárólag az alapszerződésekben **meghatározott szervek** által → Tanács, Parlament
2. meghatározott **eljárási rendben** → rendes / különleges
3. megfelelő **felhatalmazás** alapján **alkothatók** → preambulum

Típusok

A RENDELET

Jellemzői

- Általános hatály
- Minden elemét tekintve kötelező
- Közvetlen alkalmazhatóság
- A jogegységesítés elsődleges eszköze (totális harmonizáció)

Általános hatály

NORMATÍV

- A rendelet személyi hatálya meghatározhatatlan számú címzetre terjed ki (objektív meghatározás).
- Címzettje: tagállamok, magánszemélyek, EU intézménye

ABSZTRAKT

- Felülemelkedik a konkrét eseten. Kellően általános ahhoz, hogy pontosan körülírt esetekre alkalmazható legyen.

Minden elemét tekintve kötelező

- A tagállamok nem „szemezgethetnek” a rendelet tartalmából → nem mellőzhető az a rész, amellyel nem értenek egyet.
- Nem feltétlenül teljes → kiegészíthető végrehajtási szabályokkal.
- A végrehajtás során a tagállamok nem helyezkedhetnek szembe a rendelet tartalmával, nem módosíthatják és a rendelettel szemben nem egészíthetik ki.
- **Közvetlen hatály:** rendszerint a közvetlenül jog alapítható a rendelkezéseire

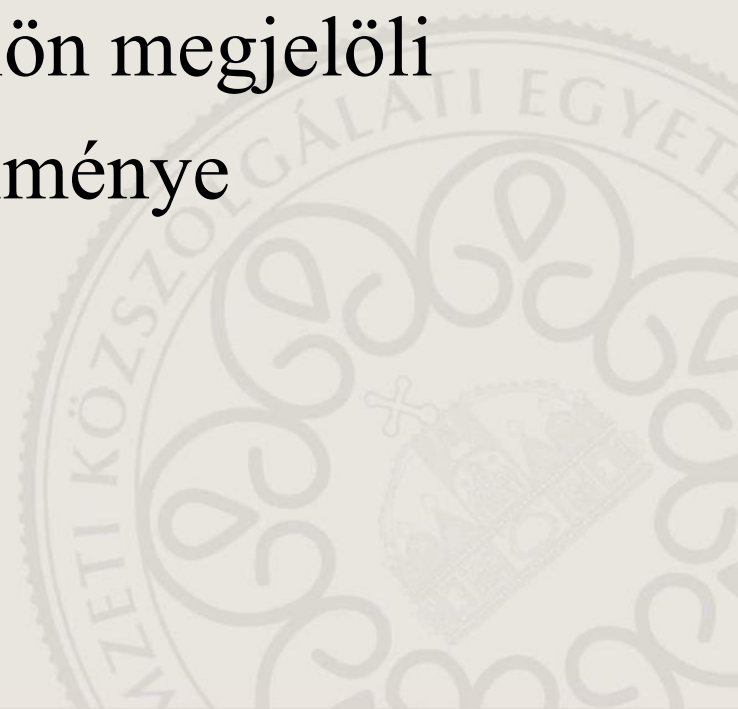
Közvetlen alkalmazhatóság

- **Jogi kötőerő** minden további tagállami aktus, aktivitás nélkül
- **Önvégrehajtó:** tilos bármilyen recepció, transzformáció, nemzeti jogivá tétel
- **De!:** a rendelet célkitűzéseit, rendelkezéseit segítő végrehajtási szabály tagállami alkotása nem tilos, sőt, erre kötelesek is, ha a rendelet másként

Hatályba lépés $\neq$ alkalmazás

- Az EU Hivatalos lapjában közzé kell tenni
- A rendeletben megjelölt időpontban vagy a közzétételtől számított 20. napon lép hatályba
- Az alkalmazás időpontját külön megjelöli
- Egységes alkalmazás követelménye

AZ IRÁNYELV

Jellemzői

- Funkciója: a tagállami jogrendszernek közelítése, a **jogharmonizáció**.
- Címzettje: a tagállamok
- Keretjogszabály: tagállami szinten **végrehajtó jogszabály** megalkotását kívánja meg → nem alkalmazható közvetlenül
- Implementációs (átültetési) kötelezettség: a tagállamnak nem az irányelv tartalmát kell átvennie, hanem az abban foglalt **célokat** kötelező megvalósítani. A célhoz vezető eszközöket, módszereket a tagállamok általában szabadon választják meg.

Címzetti kör

TELJES

- Automatikusan az EU valamennyi tagállamára vonatkozik.

RÉSZLEGES

- Pontosán megjelölik, hogy mely tagállam az adott irányelv címzettje.

Határidő, átültetés, notifikáció

- **Átültetési határidő:** általában 1-3 év → a tagállam csak e határidő lejárta után vonható felelősségre [*Ratti-ügy*, C-148/78]
- **Átültetés** (implementálás) módja: az átültetés teljesítése többféleképpen lehetséges [*Bizottság c. Írország*, C-235/91; *Bizottság c. Olaszország*, C-316/96]
- **Notifikációs kötelezettség:** a tagállamnak be kell jelentenie a Bizottságnak, hogy az uniós irányelv végrehajtását milyen módon teljesítette.
- Az elmaradás tagállami **kártérítési** kötelezettséget von maga után.

Az irányelvek közvetlen hatálya

- **Főszabály:** az irányelvek címzettjei a tagállamok, magánszemélyek közvetlenül nem hivatkozhatnak az irányelvekre.
- **Vertikális közvetlen hatály:** egyes rendelkezések tagállam(i hatóság)-magánszemély kivételesen közvetlen hatállyal bírhatnak egy tagállamban anélkül, hogy szükség volna a tagállam által előzetesen meghozott átültető jogszabályra, amennyiben az irányelv(et):
  - a nemzeti jogba nem, vagy nem megfelelő módon ültették át;
  - a rendelkezései feltétel nélküliek, valamint kellően világosak és pontosak; és
  - a rendelkezései magánszemélyeket ruháznak fel jogokkal.
- **Horizontális közvetlen hatály:** az irányelvek közvetlenül nem róhatnak kötelezettséget magánszemélyekre.

A HATÁROZAT

Jellemzők

- Címzettjében konkrét: csak azokra nézve kötelező, akiket megjelöl.
- Egyedi aktus: a közigazgatási határozatokhoz hasonlít.
- Gyakran adminisztratív természetűek
- Minden részét tekintve kötelező
- Közvetlen hatály [*Grad*-ügy, C-9/70]

AJÁNLÁS ÉS VÉLEMÉNY

Jellemzők

- Ajánlás: egy adott cselekvés, magatartás kieszközlését célozza a címzett részéről.
- Vélemény: álláspont kifejezése egy a Szerződés körébe eső kérdésről.
- Nem rendelkeznek kötelező erővel még akkor sem, ha követik őket.
- Nem teremtenek jogokat, de a nemzeti bírácoknak tekintettel kell lenni rájuk. [*Grimaldi-ügy*, C-322/88]

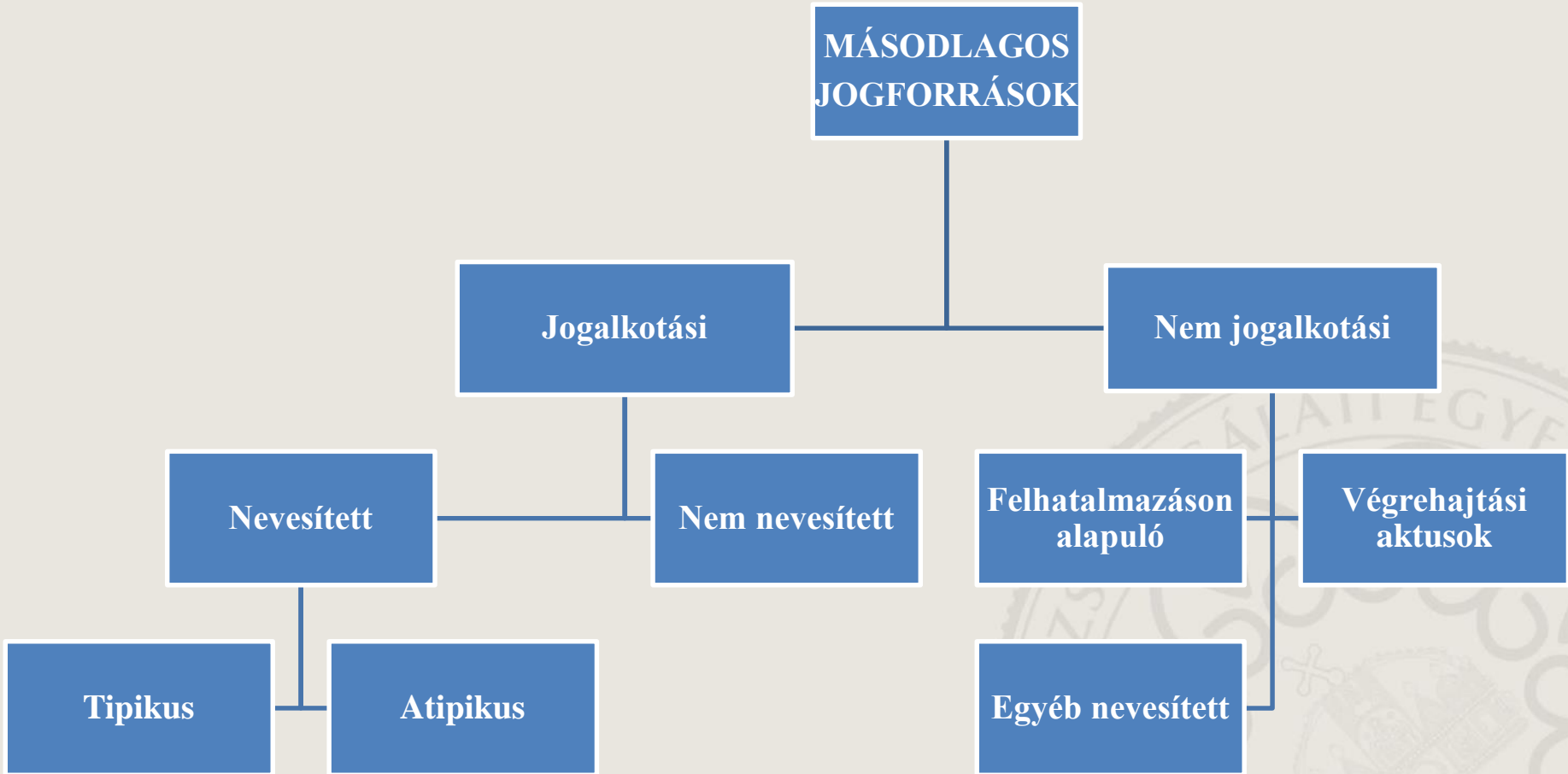

ÉGYÉB MÁSODLAGOS JOGFORRÁSOK

Tipizálás

A nevesített tipikus aktusok

- az EUMSZ 289. cikke szerinti – rendes vagy különleges – jogalkotási eljárásban keletkeznek
- normatív jogforrások
- rendelet, irányelv, határozat

A nevesített atipikus aktusok

1) Intézkedések, rendelkezések (EUMSZ. 91. cikk)

2) Következtetés (EUMSZ. 121. cikk)

3) Tárgyalási irányelv (EUMSZ. 218. cikk)

4) Jogharmonizációs rendelkezés (EUMSZ. 113. cikk)

5) Intézményközi megállapodások (EUMSZ. 319. cikk)

6) Eljárási vagy belső szabályzatok

Felhatalmazáson alapuló aktusok

- Az **EUMSZ. 290. cikke** lehetővé teszi az EP és a Tanács számára, hogy a Bizottságot felhatalmazzák nem jogalkotási aktus megalkotására.
- A nem jogalkotási aktus a jogalkotási aktushoz kötött: annak egyes, nem lényeges elemeit **egészíti ki** vagy **módosítja**.
- Széles körben alkalmazzák számos területen, pl.: a belső piac, a mezőgazdaság, a környezetpolitika, a fogyasztóvédelem, a közlekedés, továbbá a szabadság, a biztonság és a jog területén.

Végrehajtási aktusok

- A jogilag kötelező erejű uniós jogi aktusok végrehajtása egységes feltételeket kíván meg.
- Ilyen esetekben a **Bizottság** vagy – kivételesen (EUSz. 24. és 26. cikkében meghatározott esetekben) – a **Tanács** végrehajtási jogi aktusok elfogadására kap felhatalmazást (az EUMSZ. 291. cikk).
- Az Európai Parlament és a Tanács **182/2011/EU rendelete** (2011. február 16.) a Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok szabályainak és általános elveinek megállapításáról
- a **komitológiai** eljárás: a Bizottságnak a végrehajtási aktusok minden tervezetét az uniós országok képviselőiből álló, a Bizottság elnökletével működő bizottságok elé kell terjesztenie

Nem nevesített jogforrások

Közlemények

Felhívások

Intézményközi nyilatkozatok

A Tanács állásfoglalása, következtetése

Konklúzió

Akcióprogram

UNIÓS SZABÁLYOZÁSI TECHNIKÁK

Megerősített együttműködés

- **Feltételei:**

- ha az Unió nem kizárólagos hatáskörébe tartozó területeken a tagállamok egymás között szorosabb együttműködést kívánnak létrehozni, és
  - a további tagállamok együttműködési hajlandósága e területen nem áll fenn;
  - az együttműködés célkitűzése az Unió egésze által ésszerű határidőn belül nem érhető el;
  - min. 9 tagállam részvételével;
  - a Tanácsnak határozattal kell engedélyeznie.
- Az ilyen együttműködésben elfogadott jogi aktusok **csak a résztvevő tagállamokat** kötik.
  - A kimaradó tagállamok **csatlakozhatnak**.

Jogharmonizáció

- **Jelentése**: olyan szabályozási technika amellyel a tagállami jogrendszerek közelíthetők.
- **Módja**: az alapvető jogi kereteket uniós szinten határozzák meg, a részletes szabályokat, és a végrehajtási intézkedéseket tagállami szinten alkotják meg.
- **Technikái**:
  1. Jogegységesítés → totális harmonizáció (EUMSZ. 115. cikk)
  2. Jogközelítés → „Belső piaci” jogharm. (EUMSZ. 114. cikk)
  3. Kölcsönös elismerés („*Cassis de Dijon*” doktrína)
  4. Koordináció, összehangolás, kiegészítő szabályozás (pl.: bűnmegelőzés, európai úrpolitika, közegészségügy, idegenforg.)
  5. Uniós szintű tevékenység szabályozása

AZ UNIÓS JOGRENDSZER JELLEMZŐI

Uniós „aquis”

- **Jelentése**: röviden *aquis* (vívmányok) → Magában foglal minden európai uniós szabályt, alapelvet, egyezményt, nyilatkozatot, határozatot, véleményt, célkitűzést és gyakorlatot, függetlenül attól, hogy az kötelező-e vagy sem.
- európai jog $\neq$ *aquis* $\neq$ közösségi jog $\neq$ uniós jog
- *Európai jog*: az európai jogrend, integráció valamennyi produktuma (részé pl. az emberi jogi védelmi háló)
- *Közösségi jog*: a kötelező uniós jogforrások
- *Uniós jog* → jogrendszer (Lisszabon)

Doktrínák

- **Közvetlen alkalmazhatóság**
- **Közvetlen hatály**
- **Értelmezési doktrína (közvetett hatály)**
- **Szupremácia (elsődlegesség)**
- **Primátus (elsőbbség)**

Közvetlen alkalmazhatóság

- **Jelentése:** A rendelet hatálybalépéséhez és alkalmazásához nincs szükség a nemzeti jogba átültető intézkedésekre. → **önvégrehajtó**
- **Jellemző:** a rendeletre [EUMSZ. 288. cikk (2) bek.]
- **Gyakorlat:** A rendeletek nem mindig annyira önvégrehajtók, ahogy azt az EUMSZ. előírja → végrehajtási intézkedés válik szükségessé:
  - A rendelet a tagállamokra bízta a rendelet tényleges alkalmazhatóságához szükséges jogszabályi, rendeleti, közigazgatási és pénzügyi intézkedéseket [*Bussone*, 31/78; *Eridana* 10/68 és 18/68].
  - Minden végrehajtási módszer ellentétes, amely akadályt képez vagy nehézséget okoz a közvetlen hatályosulás előtt és az egységes alkalmazás számára. [költségvetési indok → *Leonesio*, 93/71; tilos átültetés → *Variola*, 34/73; kötelező érvényű értelmezési szabályok → *Zerbone*, 94/77]
  - Tagállami bíróság vizsgálhatja, hogy a végrehajtási intézkedés összhangban van-e a közösségi joggal [*Eridana*; *Variola-elv*]

Követlen hatály

- **Jelentése:** A jogforrás a magánszemélyeknek olyan jogokat biztosít, amelyeket a nemzeti bíróságoknak védelemben kell részesíteniük.
- **Jellemző:**
  - Szerződések [vertikális → *Van Gend en Loos*, C-26/62; horizontális → *Costa v. ENEL*, C-6/64; *Defrenne v. Sabena*, C-43/65]
  - rendelet
  - irányelv [vertikális → *van Duyn*, C-41/74; horizontális → *Dori*, C-91/92]
  - határozat [*Grad*, C-9/70]

Értelmezési kötelezettség

- **Jelentése:**

A tagállamok bírósági kötelesek

- a közösségi jog hatályosulásáról és teljes érvényesüléséről *gondoskodni*;
- nemzeti jogrendszerük szabályait a közösségi jog szövegének és céljának *fényében* értelmezni;
- szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – *eltekintve* a nemzeti jogszabályok uniós joggal ellentétes rendelkezéseinek alkalmazásától. [vertikális → *Von Colson*, 14/83; horizontális → *Marleasing*, 106/89]

- **Jellemző:** irányelv